CZU: 327[(1.78)+(1.7+57)]

# INFLUENȚA SOFT POWER ASUPRA PROCESULUI DE ASIGURARE A INTERESELOR NAȚIONALE ALE FEDERAȚIEI RUSE ȘI REPUBLICII MOLDOVA

**Veronica ROTARU**
Republica Moldova, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale
Doctor în științe politice, conferențiar universitar

**Alexandru IAROVOI**
Republica Moldova, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale, Specialitatea Studii Diplomatice
Magistru în științe politice

*În acest articol se examinează influența soft power asupra procesului de asigurare a intereselor naționale ale Federației Ruse și Republicii Moldova. Autorul determină puterea soft ca un mijloc important de asigurare a intereselor naționale, o componentă esențială a procesului de realizare a relațiilor dintre state, deducând faptul că soft power contribuie la fundamentarea și promovarea intereselor naționale, consolidarea stabilității, ordinii și păcii și crearea unei imagini pozitive a statului pe arena internațională.*

*Reieșind din faptul că conceptul de soft power s-a dezvoltat, căpătând un fundament legal în Federația Rusă destul de recent, crește importanța cercetării subiectului dat pentru a urmări cum a fost definită această concepție și cum este dezvoltat și concretizat propriul plan de acțiune, fără adaptarea șabloanelor occidentale la realitățile rusești. Cercetarea rolului soft power în promovarea intereselor naționale ale Republicii Moldova rezidă din faptul că statul nostru necesită o clarificare a obiectivelor de politică externă și mijloacelor de realizare ale acestora, o determinare a rolului puterii soft, a specificității și eficienței acesteia în transmiterea de către un stat democrat și modern a valorilor sale altor actori ai procesului internațional.*

***Cuvinte-cheie**: soft power, interes național, politică externă, cultură, imagine a statului, Federația Rusă, Republica Moldova.*

## SOFT POWER INFLUENCE ON PROCESS OF SECUREMENT OF NATIONAL INTERESTS OF RUSSIAN FEDERATION AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*This article examines the influence of the soft power on the process of ensuring the national interests of the Russian Federation and the Republic of Moldova. The author determines soft power as an important mean of securing national interests, an essential component of the process of realizing relations between states, deducting that soft power contributes to the foundation and promotion of national interests, the consolidation of stability, of order and peace and the creation of a positive image of the state on the international arena.*

*Taking into consideration that the concept of soft power has developed, gaining a legal foundation in the Russian Federation quite recently, the importance of research on the subject is growing to follow how this concept has been defined and how its own action plan is developed and materialized without adapting the Western templates to Russian realities. The research of the soft power role in promoting the national interests of the Republic of Moldova stems from the fact that our state requires a clarification of the foreign policy objectives and their means of realization, a determination of the role of soft power, its specificity and its efficiency in the transmission of values by a democratic and modern state to other actors of the international process.*

***Keywords**: soft power, national interest, foreign policy, culture, state image, Russian Federation, Republic of Moldova.*

Secolul XXI se caracterizează printr-un şir de acțiuni importante, cum ar fi sporirea proceselor integraţioniste, diversificarea activităţilor diplomatice și asigurarea intereselor naționale ale statului prin diferite mijloace pașnice. În acest context, canalele de influență ale statului asupra proceselor internaționale și asupra altor state se extind. Este cunoscut faptul că dacă până nu demult hard power reprezenta principalul instrument de realizare a politicii externe, puterea militară și potențialul economic și tehnic având un rol definitoriu, atunci în prezent, crește și se intensifică importanța unor așa factori de influență, precum credibilitatea ideologică și atractivitatea culturală a țării. Aceste schimbări au avut o influență deosebită asupra diplomaţiei contemporane a marilor puteri. Riscurile şi ameninţările la adresa securităţii internaționale contribuie la afirmarea unor noi metode pașnice de coexistenţă și colaborare a statelor și, în acest context, creşte necondiţionat rolul soft power.

Puterea soft constituie un mijloc important de asigurare a intereselor naționale, o componentă esenţială a procesului de înfăptuire şi realizare a relaţiilor dintre state. Anume, prin intermediul acesteia, statele își desfăşoară o bună parte din raporturile lor mutuale, punând bazele colaborărilor de viitor, explorând noi posibilități de realizare a relațiilor în toate domeniile de activitate. Putem deduce faptul că soft power contribuie la fundamentarea și promovarea intereselor naționale, consolidarea stabilității, ordinii și păcii și crearea unei imagini pozitive a statului pe arena internațională.

Reieșind din faptul că conceptul de soft power s-a dezvoltat, căpătând un fundament legal în Federația Rusă destul de recent, crește importanța cercetării problematicii date în acest stat pentru a urmări cum a fost definită această concepție și cum este dezvoltat și concretizat propriul plan de acțiune, fără adaptarea șabloanelor occidentale la realitățile rusești. Cercetarea rolului soft power în promovarea intereselor naționale ale Republicii Moldova rezidă din faptul că statul nostru necesită o clarificare a obiectivelor de politică externă și mijloacelor de realizare ale acestora, o determinare a rolului puterii soft, a specificității și eficienței acesteia în transmiterea de către un stat democrat și modern a valorilor sale altor actori ai procesului internațional. Republica Moldova este unul din statele care necesită o direcționare cât mai coerentă a politicii sale externe pentru a evita situații conflictuale cu alte state.

Interesul naţional constituie raţionamentul acţiunii externe a unui stat și manifestarea comportamentului al acestuia în cadrul sistemului internaţional. Acesta reprezintă patrimoniul și bogăția unei națiuni, pe care statul încearcă să le conserve şi să le dezvolte în relaţiile internaționale. Astfel, interesul naţional presupune afirmarea tuturor valorilor naţionale de către un stat, cu scopul asigurării stabilităţii şi prosperităţii acestuia.

Conceptul de *interes național* adesea este definit în *două moduri* [25, p.53]:

*În primul,* interesele naționale sunt asociate cu probleme de politică externă, deoarece reprezintă imaginea unei națiuni, care trebuie să-și protejeze interesele pe scena internațională. Uneori, termenul de interes național este legat de sarcinile politice interne și, în acest caz, sunt utilizate și alte abordări ale interpretării acestui concept.

*În al doilea,* interesul național acționează ca o modalitate de analiză a politicii externe, o astfel de abordare fiind tipică, de exemplu, școlii de realism politic și, în special, lui H.Morgenthau. În acest caz, conceptul de interes național se corelează cu varianta politicii externe a intereselor publice, deoarece indică cel mai adecvat sistem de relații a unei anumite națiuni cu alte state.

Totodată, conceptul de interes național indică factorii care limitează posibilitățile unui sau altui stat, prin tratate, interesele părților, influența altor puteri, o poziție geografică deosebită sau apartenența la o

anumită organizație. Pentru *reprezentanții școlii realiste*, nucleul interesului național îl constituie securitatea națională, adică interesele statului și interesele de securitate națională sunt întotdeauna interdependente. Prin conceptul de interes național se subliniază rolul statului ca simbol al intereselor naționale reale. Unii cercetători presupun că interesele naționale sunt determinate, în mod obiectiv, de poziția statului în cadrul sistemului internațional, fiind dezvăluite în procesul de cercetare a istoriei și modernității lor. Alții consideră că interesele naționale sunt interpretate subiectiv de către guvern, adică interesul național, în acest caz, este cum un anumit politician înțelege acest concept.

*Liberalii* au pus la îndoială oportunitatea utilizării termenului de interes național în analiza problemelor de politică externă. În acest context, cercetătorii au propus ca motivul acțiunilor actorilor pe arena internațională să fie considerat nu interesul național, dar identitatea națională. Totodată, teoreticienii paradigmei liberale recunosc existența intereselor naționale, dar numai cu condiția ca conținutul lor esențial să cuprindă aspectele morale și problemele globale ale contemporaneității.

Conceptul de interes național a fost formulat detaliat de H.Morgenthau [8]. Cercetătorul a dedus principiile politicii internaționale din caracteristicile universale ale naturii umane, în primul rând, tendința de dominare. Autorul determină interesele naționale în categorii de putere, fapt ce ne conduce spre ideea inevitabilității conflictelor dintre anumite state. Fiecare stat, potrivit lui H. Morgenthau, tinde, în primul rând, spre autoconservare pe calea concentrării maxime a forțelor. Cel mai important criteriu pentru evaluarea politicii este succesul în lupta pentru realizarea obiectivelor stabilite, și nu argumentele morale. Aceasta nu înseamnă că factorii morali nu ar trebui să existe deloc, dar că politica externă, care este ghidată de abstracțiile morale, este sortită eșecului. H.Morgenthau renunță la imaginea unei noi ordini mondiale, bazată pe dreptul internațional, pe ideile liberale ale libertății universale și drepturilor omului. Autorul face acest lucru nu pentru că aceste valori îi sunt străine, ci pentru că nu crede în posibilitatea asigurării unei ordini mondiale în baza acestor valori.

În cercetarea intereselor naționale unii autori se ghidează după un cadru metodologic, bazat pe înțelegerea națiunii ca subiect, legat semantic și esențial de categoria studiată. V.Malahov evidențiază patru abordări pentru înțelegerea conceptului: primordialist, istoricist, funcționalist și constructivist, care percep în mod diferit noțiunea de interes național [24, p.82].

În contextul *primordialismului,* interesul național este perceput ca o categorie existentă în mod obiectiv, asociată cu caracteristicile istorice, culturale și teritoriale ale dezvoltării comunității etnice.

Din perspectiva *istorismului,* interesul național reprezintă o categorie obiectivă existentă, asociată cu o anumită logică a dezvoltării istorice și cu o traiectorie a evoluției unei statalități concrete, în conformitate cu predestinarea sa.

*Funcționalismul* prezintă interesul național ca o categorie artificială, destinată să integreze societatea și să consolideze eforturile dispersate pentru obținerea unor interese colective.

*Constructivismul* percepe interesul național ca o categorie determinată artificial care permite unui subiect să rezolve o întreagă gamă de sarcini, de la propria legitimare până la consolidarea socială.

În opinia lui V.Juc, interesul naţional reflectă aspiraţiile unui popor de a ocupa în cadrul comunităţii mondiale locul care îi corespunde maximal posibil tradiţiilor sale cultural-istorice şi spirituale, asigurându-i realizarea deplină a potenţialului său [6, p.122]. Institutul politic principal abilitat cu definirea, exprimarea şi susţinerea interesului naţional este statul, care contribuie la realizarea aspiraţiilor comunităţii socioculturale, asigurând legitimitatea

puterii sale. În acest fel, interesele naționale reprezintă posedarea de către o națiune a propriului stat, capabil să ofere cetățenilor securitate și posibilitatea de a-și stabili în mod independent propriul destin în limitele teritoriului locuit.

Analiza abordărilor ce vizează interesul naţional şi conexiunea acestuia cu acţiunile şi procesele unui stat în politica sa externă, a oferit posibilitatea definirii noţiunii şi conţinutului teoretic al interesul naţional, care constituie acel aparat categorial cu care statul poate gestiona şi realiza mişcările sale pe plan extern. Multitudinea de opinii şi abordări a acestui concept a permis prefigurarea unei definiţii operante atât la nivel practic, cât şi teoretic. Interesul naţional este determinat de factorii ce asigură continuitatea şi calitatea statului şi societăţii în mediul concurenţial intern şi extern.

*Soft power* a fost unul dintre puținele concepte din ultima perioadă, care a provocat un interes științific deosebit în cercurile științifice și politice. Pentru prima dată termenul dat a fost introdus în circuitul științific de către J.Nye*,* în 1990, fiind definit ca capacitatea de a-și atinge obiectivele mai mult prin atractivitate, decât prin constrângere sau forță [9]. J.Nye pornește de la conceptul de putere care, în opinia autorului, se manifestă prin câteva *modalități* – hard și soft, în dependență de obiectivele și rezultatele urmărite. În general, *evaluarea comparativă a puterii soft și celei hard* arată în felul următor:

| **Hard power** | **Soft power** |
|---|---|
| capacitate de a schimba poziția oamenilor prin putere și coerciție | capacitate de a schimba poziția oamenilor prin atractivitate |
| putere militară și economică | putere culturală |
| impunere, putere fizică | influență, atracție |
| absolută | dependentă relativ de context |
| controlată de stat | realizată de actori nestatali, incontrolabilă |
| acțiune directă, efect imediat | acțiune indirectă, efect de lungă durată |
| exprimată prin politica externă | exprimată prin imagine |

Aşadar, puterea blândă constituie un mijloc de a obţine rezultatele favorabile, mizând pe convingere, participare voluntară, simpatie şi atracţie. În calitate de instrument esențial al soft power, J.Nye consideră *cultura*, făcând o distincție importantă între *cultura superioară* și *cultura de masă*, aceasta din urmă fiind considerată de cercetător un potențial imens pentru a consolida puterea soft a statului. Desigur, resursele culturii superioare – literatura clasică, pictura, muzica, pot fi încorporate în strategia puterii blânde, dar nu sunt destinate publicului larg, fiind orientate numai spre cercuri foarte înguste din alte țări. Produsele culturii de masă, în schimb, sunt predestinate întregului public străin.

În cercetările mai recente, puterea soft este deja definită drept capacitatea de a influenţa alte state în vederea realizării propriilor scopuri, prin intermediul cooperării în anumite domenii, direcţionate spre convingere şi formarea percepţiei pozitive. E.Panova conchide că esența puterii blânde se reflectă în abilitatea de a schimba sistemul filtrelor socio-culturale și matricea credințelor, care constituie integritatea percepției subiective a unui obiect în legătură cu care se aplică acest tip de influență [19, p.74]. Y.Yermakov pune un semn de egalitate între noțiunile de putere blândă și manipulare [19, p.74]. În același timp, puterea soft nu este doar o totalitate de resurse și instrumente de transmitere a lor către lumea exterioară, ci și un rezultat planificat al implementării lor.

Astfel, soft power poate fi definită ca activitate politică a instituțiilor și organizațiilor de stat și obștești,

pe termen lung, atât în cadrul diplomației tradiționale, cât și celei moderne, concepută pentru protecția și realizarea intereselor naționale, prin crearea unei imagini pozitive a statului pe arena internațională și formarea în alte țări a unor comunități prietenoase și influente. Cu alte cuvinte, soft power reprezintă promovarea propriilor interese și abordări prin persuasiune și atragere a simpatiei pentru țara sa, bazându-se pe realizările ei nu numai în sfera materială, ci și în cea spirituală și intelectuală. În mare măsură, strategia soft power este determinată de interesele politicii externe a țării ce o promovează. Strategiile puterii blânde, de regulă, sunt elaborate ținând cont de caracteristicile istorice și actuale ale relațiilor cu alte țări.

Unul din obiectivele prioritare a statului pe arena internaţională, îl reprezintă realizarea intereselor sale naţionale, aceasta fiind posibil prin existenţa unei politici externe viabile. Conținutul intereselor naționale poate varia, ele putând fi de natură economică, socială, culturală, de mediu etc, iar scopul interesului național este de a obține și menține supraviețuirea statului în sine. Soft power, poate juca un rol esenţial în acest sens prin faptul că prescrie şi indică regulile politice, structurează şi mediază înțelegerea proceselor decizionale şi coordonează mişcarile actorilor pe scena politică.

La etapa actuală, se observă o creștere accentuată a interesului științific și practic pentru conceptul de soft power. Într-adevăr, într-o epocă, în care tehnologiile informaționale sunt din ce în ce mai implicate în discursul politic, diplomația devine mai publică, rolul societății în afacerile internaționale ale diferitelor state este în creștere. Impactul tehnologiilor soft power este în continuă dezvoltare, deoarece permite ”formarea exactă a guvernului și a opiniei publice care va contribui la realizarea intereselor naționale atât ale jucătorilor tradiționali, cât și ai noilor jucători globali” [12, p.59]. Toți actorii geopolitici importanți își extind instrumentele de influență soft a politicii externe asupra regiunilor învecinate, organizațiilor internaționale și comunității internaționale în ansamblu. Așadar, noile provocări ale unei societăți internaționale în schimbare, necesită revizuirea și modernizarea metodelor de efectuare a politicilor de către toate statele, inclusiv Federația Rusă și Republica Moldova.

Pentru a-și apăra interesele, Federației Ruse nu îi este suficient să intensifice ritmul modernizării și să amelioreze procesul înarmării. Dacă o bună perioadă de timp, Federația Rusă ceda în fața multor jucători occidentali în domeniile cultural și informațional, în prezent, a început să fie conștientizată importanța securității informației, a influenței culturale, a lobby-ului pașnic al intereselor sale, acest fapt aducând schimbări în cursul politicienilor. Federația Rusă a înțeles importanța intensificării prezenței sale culturale în lume, a realizării exportului de educație, cultură, limbă, a creării condițiilor favorabile nu numai pentru cetățenii din străinătate, ci și pentru bunuri, servicii și idei, pentru a distruge stereotipurile eronate despre statul său.

Conceptul de putere soft este dezvăluit în documente oficiale rusești. Pentru prima dată, una dintre componentele soft power, sprijinul informațional al activităților de politică externă, a fost menționată în *Concepția politicii externe a Federației Ruse* din *2000,* în care au fost reflectate obiectivele de politică externă, printre principale fiind formarea unei percepții pozitive a Rusiei în străinătate.

La etapa actuală, Federația Rusă își dezvoltă propriile abordări și formate de utilizare a soft power în politica externă, legate de închipuirile deosebite despre capacitățile sale. Ele diferă semnificativ de conceptele și opiniile clasice americane și anglo-saxone. În ”Concepția politicii externe a Federației Ruse” din 12 februarie 2013*,* soft power este caracterizată ca ”o totalitate de instrumente destinate soluționării sarcinilor de politică externă, cu utilizarea posibilităților societății civile, a celor

informational-comunicaționale, umanitare și a altor metode și tehnologii, ca o parte integrantă a metodelor diplomatice tradiționale [16]. Cu toate că această interpretare a puterii blânde are puncte de tangență cu interpretările americane ale diplomației publice, nu și-a dobândit propriul sunet [13, p.190]. Acest fapt a determinat necesitatea de a clarifica și a concretiza teoria rusă a puterii soft, deoarece copierea tiparelor și modelelor occidentale și transferarea acestora într-un context cultural și istoric diferit poate duce la rezultatul negativ și anume, la costuri și pierderi în politica externă a Rusiei.

Conceptul soft power își găsește reflectare și în *"*Concepția politicii externe a Federației Ruse" din *30 noiembrie 2016,* unde se menționează că, pentru soluționarea obiectivelor de politică externă, o parte componentă indispensabilă a politicii mondiale devine utilizarea instrumentelor puterii soft [17]. De asemenea, această Concepție subliniază că, o parte importantă a activității de politică externă a Federației Ruse, o constituie oferirea publicului larg informații complete și exacte despre pozițiile sale asupra unor probleme internaționale majore, inițiativele și acțiunile politice, planurile pentru dezvoltarea socio-economică internă, realizările culturii și științei rusești. Iar pentru perceperea obiectivă a statului de către publicul strain, se vor folosi mecanisme soft power, utilizând capacitățile noilor tehnologii de informare și comunicare [17]. Totodată, menționăm faptul că, în Concepție, soft power este determinată nu numai ca o resursă suplimentară pentru dirijarea politicii internaționale, dar și ca o tehnologie care poate servi drept un mijloc de influență distructivă, o armă în războiul informațional. În același timp, Concepția definește necesitatea de a îmbunătăți sistemul de utilizare a soft power.

Puterea soft a Federației Ruse reprezintă prin sine un mecanism complex și multinivelar, cu diverse componente, care nu concurează, dar, în mod armonios, completează instrumentele diplomației clasice tradiționale. Trebuie să admitem faptul că actualul model de dezvoltare economică a Federației Ruse nu poate servi drept exemplu pentru țările lumii a treia, multe dintre ele promovând propriile căi de dezvoltare. O situație similară se observă și în consolidarea actuală a sistemului politic și particularitățile democratice din Federația Rusă.

Prin urmare, principalele structuri de sprijin ale puterii soft din Federația Rusă rămân realizările interne în domeniul artei și culturii (literatură, muzică, balet, teatru), știință (cosmos, tehnologii avansate), educație și sport, valorile spirituale și morale, care au avut și continuă să aibă un impact vizibil asupra minții oamenilor din diferite state și regiuni ale lumii. În acest sens, discursul președintelui rus *V.*Putin în cadrul întrunirii Clubului Internațional de Discuții Valdai, din 24 octombrie 2014, despre faptul că, în competiția globală, va crește rolul factorilor umanitari (al educației, științei, sănătății, culturii), este destul de reprezentativă. Acest lucru, la rândul său, va influența semnificativ relațiile internaționale, inclusiv pentru că resursa așa-numitei puteri soft vor depinde, într-o mai mare măsură, de realizările reale în formarea capitalului uman, decât de tehnicile de propagandă sofisticate [15]. După cum vedem din acest exemplu, discursul politic prezintă puterea blândă ca o resursă valoroasă și completează conceptul cu un anumit conținut relevant în actuala situație socio-politică.

Programele puterii blânde ale Federației Ruse pot fi împărțite în următoarele grupuri*:*

• *Analitice,* care includ în sine colectarea informațiilor vizavi de opinia publicului străin despre stat. Ordinea acțiunilor implică identificarea grupurilor loiale ale populației, identificarea categoriilor populației cu atitudine negativă față de politicile statului în cauză și acțiunea asupra grupului țintă prin metodele puterii soft.

• *Informaționale,* care reprezintă suportul informațional al politicii externe, precum și informa-

rea publicului străin prin mass-media, Internet și alte surse. Un rol extrem de important, în contextul dat, îl joacă nivelul oportunităților de transmitere a punctului de vedere necesar. Astfel, în prezent, acțiunile de raportare a pozițiilor prin surse alternative (inclusiv rețele sociale) a oficialilor guvernamentali, devin din ce în ce mai influente și se încadrează într-o ramură separată a puterii soft, diplomația digitală.

• *Educaționale,* care reprezintă schimburi științifice și educaționale în mediul universitar, precum și formarea continuă a anumitor grupuri sociale și profesionale. Aceste programe sunt îndreptate, în primul rând, spre formarea unei elite în țările străine care să ducă o politică prietenoasă cu statul interesat.

• *Culturale,* la care se referă schimburile culturale, expozițiile, congresele inteligenței creative, activitățile organizațiilor religioase, activitatea editorială și comunicarea dintre grupurile culturale.

Fiecare din grupurile prezentate conține o listă mai largă de moduri de influență soft. Dar, în ciuda faptului că resursele soft power rusești sunt foarte semnificative, implementarea lor deplină este împiedicată de stereotipurile negative ale publicului străin. De exemplu, anexarea Crimeei la Rusia, în primăvara anului 2014, este interpretată de către multe țări, în special, de cele occidentale, ca o acțiune hard power și acest fapt pe larg este transmis în mass-media globală. În acest caz, vedem că lipsa de experiență în aplicarea conceptului de soft power de către Federația Rusă este combinată cu o lungă listă a ceea ce poate fi demonstrat și promovat, dar nu cu ce se poate de influențat și atras.

Procesul de instituționalizare a soft power a Federației Ruse contemporane este cercetat în mai multe contexte.

*În primul rând,* constituie formularea unui sistem de opinii cu privire la conceptul de soft power în discursul social-politic, potrivit căruia are loc stabilirea unor poziții de activitate în acest sens. Cu alte cuvinte, tot ceea ce este înțeles de către elita politică rusească drept putere blândă, aceea și este implementat în activitatea reală în această direcție.

*În al doilea rând,* reprezintă stabilirea unor norme și legi, care reglementează activitățile în domeniul realizării soft power.

*În al treilea rând,* este o instituție a organizațiilor statale și nestatale care are drept scop îndeplinirea anumitor funcții în ceea ce privește implementarea puterii soft.

Este bine cunoscut faptul că, în ultimii ani, Rusia a majorat semnificativ finanțarea pentru îmbunătățirea imaginii sale externe, alocând tot mai multe fonduri din buget către diferite organizații și fundații. Principala organizație, în acest sens, este Ministerul de Externe al Federației Ruse, a cărui funcție principală rezidă în stabilirea și menținerea unor relații durabile și constructive cu statele și organizațiile internaționale. Conform decretelor prezidențiale, în fața acestuia, au fost puse o serie de sarcini [26]:

• Elaborarea unei strategii comune pentru politica externă a țării și prezentarea unor propunerilor relevante, în acest sens, președintelui.

• Realizarea politicii externe a Federației Ruse în conformitate cu Concepția politicii externe a Federației Ruse și Concepția politicii statale în domeniul asistenței dezvoltării internaționale.

• Asigurarea relațiilor diplomatice și consulare ale Federației Ruse cu țările străine.

• Asigurarea cu mijloace diplomatice și juridice internaționale de protecție a suveranității, securității, integrității teritoriale a Federației Ruse, precum și a altor interese pe arena internațională.

• Protejarea drepturilor, libertăților și intereselor cetățenilor și persoanelor juridice din Federația Rusă în străinătate prin mijloace legale diplomatice și internaționale.

• Promovarea dezvoltării relațiilor și a contactelor cu compatrioții care trăiesc în străinătate.

Din sarcinile expuse mai sus, putem observa că domeniul de aplicare al activităților Ministerului de

Externe acoperă necesitățile de realizare a puterii soft a Rusiei. Gama largă de competențe, un aparat administrativ și de personal dezvoltat, finanțarea directă din bugetul de stat, constituie aspecte pozitive, cu ajutorul cărora Ministerul își îndeplinește în mod corespunzător funcțiile diplomatice și reprezentative. Diplomația publică, interacțiunea structurilor de stat și a organizațiilor neguvernamentale constituie, de asemenea, o componentă importantă a implementării soft power. Prin urmare, MAE are o experiență pozitivă de interacțiune cu societatea civilă, de exemplu: întâlnirile regulate ale Consiliului Științific cu Ministrul de externe; reuniunile anuale ale ministrului cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale rusești; comunicarea regulată a ONG-urilor ruse cu departamentele relevante ale ministerului.

Un alt instrument cheie pentru punerea în aplicare a orientărilor politice prin soft power este Agenția Federală pentru Comunitatea Statelor Independente, compatrioții care trăiesc în străinătate, precum și pentru cooperarea internațională umanitară sau mai bine zis, Rossotrudnichestvo, care a fost înființată în septembrie 2008, în conformitate cu Decretul prezidențial [20]. V.Putin, referindu-se la rolul Agenției, menționează că în lumea de astăzi există mulți "agenți de influență" ai statelor mari, a blocurilor și a corporațiilor. Activitatea deschisă a acestora constituie doar o formă de lobby civilizat. Rusia are, de asemenea, astfel de instituții – Rossotrudnichestvo, Fundația Lumea rusă, universitățile, care se ocupă de căutarea de abiturienți talentați în străinătate [18]. În prezent, Rossotrudnichestvo este reprezentată în 81 de țări ale lumii, având 98 de birouri: 74 de centre ruse de știință și cultură în 62 de țări, 25 de reprezentanțe ale Agenției în componența ambasadelor din 22 de state [20].

În continuare, vom examina principalele activități ale Agenției:

• *Promovarea dezvoltării internaționale.* Cuprinde formarea unei ordini mondiale stabile, echitabile și democratice, combaterea sărăciei, depășirea consecințelor dezastrelor umanitare, naturale, de mediu, tehnologice, precum și a altor situații de urgență. Include direcționarea activităților de politică externă, menite să contribuie la rezolvarea problemelor globale și regionale, precum și la prevenirea noilor provocări și amenințări prin acordarea de asistență financiară, tehnică, umanitară și de altă natură pentru dezvoltarea socială și economică a statelor.

Regiunea prioritară a Rossotrudnichestvo sunt țările CSI [20], cu care Rusia are legături istorice, culturale, științifice, economice și de transport. Cu toate acestea, natura activităților acestei Agenții are un caracter global și include asistență pentru Africa Subsahariană, țările cele mai sărace în cadrul structurilor de integrare din regiunea Asia-Pacific și dezvoltarea cooperării cu țările din Orientul Mijlociu, Africa de Nord și America Latină.

• *Diplomație publică (populară).* Acoperă organizațiile și asociațiile publice, presupune contacte la nivelul orașelor înfrățite, desfășurarea acțiunilor publice și politice și include activitățile organizațiilor internaționale neguvernamentale. Diplomația publică constituie o activitate comună a organismelor statale și nestatale, privind extinderea relațiilor publice internaționale ale statului. Sarcina Rossotrudnichestvo constă în realizarea unei interacțiuni productive între diverse fundații, asociații, uniuni și alte organizații neguvernamentale din Rusia.

• *Promovarea culturii rusești în lume.* Una dintre prioritățile Agenției este pregătirea și implementarea în străinătate a programelor din domeniul științei, culturii, educației și promovării limbii ruse. În aceste domenii, activitățile Rossotrudnichestvo vizează promovarea realizărilor Federației Ruse în zonele umanitare externe, ceea ce implică programe și asigurarea unei prezențe culturale rusești în străinătate printr-o rețea de reprezentanțe – centre rusești de știință și cultură. În ceea ce privește țările CSI, aici activitatea agenției este îndreptată spre formarea unui spațiu

umanitar unic, promovarea dezvoltării proceselor de integrare. Pentru alte țări, scopul este de a consolida poziția internațională a Federației Ruse, de a-și promova interesele naționale, de a crea condiții obiective pentru percepția statului rusesc contemporan ca unul democratic, liber și deschis.

• *Susținerea compatrioților în străinătate.* Una dintre sarcinile importante stabilite de președintele Federației Ruse pentru Rossotrudnichestvo este de a coopera cu alte autorități federale în implementarea politicii de stat care vizează sprijinirea compatrioților din străinătate, susținând drepturile și interesele lor educaționale, lingvistice, sociale, laborale, umanitare etc. În 2013, a avut loc reforma implementării politicii de stat cu privire la compatrioții din străinătate. În acest context, a avut loc o redistribuire a competențelor între MAE și Agenție, privind lucrul cu compatrioții peste hotare.

Începând cu 2014, în competența Agenției intră realizarea Programului privind consolidarea asociațiilor publice ale compatrioților, satisfacerea nevoilor culturale, lingvistice și spirituale ale compatrioților ruși în străinătate și sprijinirea tinerilor din diaspora rusă. Anual, se acordă asistență compatrioților din străinătate pentru a sărbători Ziua unității naționale și Ziua limbii ruse, festivaluri creative, turnee sportive, competiții tematice etc. Unul dintre cele mai mari evenimente ale Programului îl constituie organizarea excursiilor educaționale la locurile istorice rusești "Bună, Rusia!".

• *Consolidarea poziției limbii ruse.* În țările străine Rossotrudnichestvo desfășoară o activitate consecventă și activă de susținere și promovare a limbii ruse, a literaturii și culturii rusești, oferă sprijin în studierea limbii ruse ca parte integrantă a culturii mondiale și un instrument de comunicare internațională, utilizând potențialul reprezentanțelor sale. Agenția și misiunile sale externe organizează și desfășoară anual activități culturale, educaționale, și științifico-metodologice, menite să popularizeze limba rusă și să stimuleze interesul cetățenilor străini pentru studierea ei, precum și creșterea nivelului de predare a limbii ruse în țările de reședință.

• *Promovarea dezvoltării educației și științei.* Rossotrudnichestvo implementează o serie de proiecte și programe care vizează exportul de educație rusă, promovarea dezvoltării cooperării științifice internaționale, atragerea cetățenilor străini pentru studii în Rusia și interacțiunea cu absolvenții străini ruși. Centrele rusești de știință și cultură sunt locurile de desfășurare a evenimentelor specializate în domeniul educației, științei, cooperării pentru tineri, precum și a celor de selectare a absolvenților străini pentru a studia la universitățile rusești cu burse de stat a Guvernului Federației Ruse. În acest sens, menționăm următoarele proiecte: Ziua științei rusești; Ziua Unificată a Absolventilor. Olimpiada "Timpul de a studia în Rusia!".

• *Conservarea monumentelor istorice.* Începând cu anul 2010, Rossotrudnichestvo, în colaborare cu MAE, Ministerul Culturii, Arhiva și Comisia guvernamentală privind compatrioții din străinătate, organizează lucrări pentru menținerea și păstrarea locurilor de incinerare din străinătate care au semnificație istorică și memorială pentru Federația Rusă, de exemplu, Bulgaria, Germania, Grecia, Egipt, Italia, Macedonia, Maroc, Olanda, Polonia, Serbia, Tunisia, Turcia și Republica Cehă.

• *Dezvoltarea relațiilor internaționale ale subiecților Federației Ruse.* O altă activitate a Agenției este cea de cooperare pentru promovarea menținerii și dezvoltării contactelor internaționale ale Federației Ruse în domeniul educației, științei, tehnicii, culturii și economic. Rossotrudnichestvo utilizează pe larg resurse centrelor de știință și cultură rusă în străinătate pentru realizarea obiectivelor cheie ale acestei activități [23]:

- crearea condițiilor externe favorabile pentru realizarea de către subiecții Federației Ruse a dreptului de stabilire a relațiilor internaționale și economice;

- promovarea folosirii legăturilor internaționale de către subiecții Federației Ruse pentru asigurarea intereselor de politica externă și economice externe ale statului pe arena internațională;

- dezvoltarea cooperării transfrontaliere, ca instrument de formare a unei bune vecinătăți de-a lungul frontierelor;

- elaborarea și realizarea programelor regionale de sprijinire a compatrioților din străinătate, implicarea regiunilor în implementarea activităților comune;

- acordarea de asistență în dezvoltarea relațiilor economice și culturale ale orașelor rusești cu partenerii lor străini, utilizarea experienței străine avansate.

• *Consolidarea spațiului umanitar comun și promovarea integrării țărilor CSI*. Potrivit Concepției Politicii Externe și conducându-se de interesele politice și economice pe termen lung ale Federației Ruse, spațiul CSI constituie atât pentru Rossotrudnichestvo, cât și pentru puterea soft, o prioritate. Agenția duce o politică activă în direcția promovării și conservării limbii și culturii rusești în țările CSI. Printr-o rețea de centre rusești de știință și cultură, Rossotrudnichestvo contribuie la întărirea și dezvoltarea relațiilor dintre compatrioții ruși care trăiesc în țările CSI și Rusia. În acest sens, instrumentul strategic de realizare a politicii în domeniul limbii ruse a devenit Programul țintă federal ”Limba rusă” pentru 2011-2015 [21], fiind una dintre pietrele de temelie ale formării unei imagini pozitive a țării în străinătate și susținerea culturii rusești și a limbii ruse.

Pentru realizarea activităților sale, Agenția desfășoară o cooperare productivă cu diverse organizații neguvernamentale, precum: Asociația rusă pentru cooperare internațională; Fundația Lumea Rusă; Fundația Sfântului Apostol Andrei; Fundația-bibliotecă Străinătatea rusească; Fundația culturală rusă; Consiliul internațional al compatrioților ruși; Uniunea lucrătorilor teatrali etc. Printre partenerii informaționali ai Rossotrudnichestvo putem numi așa canale bine cunoscute (inclusiv la nivel intergu-vernamental), cum ar fi: ITAR-TASS, RIA Novosti, Rusia Today și TVC, MIR, numeroase mass-media străine de limbă rusă și publicații ale compatrioților.

Pe lângă rezultatele pozitive, realizarea politicii ruse de soft power, la etapa actuală, se confruntă și cu o serie de probleme interne, care necesită a fi analizate.

• *Lipsa unei strategii cuprinzătoare de soft power și poziționarea Federației Ruse în străinătate.* Caracterul nesistemic al utilizării unor elemente individuale de putere blândă în cele trei domenii-cheie, numite de J. Nye (cultură, valori politice, politică externă) [9], nu permite atingerea rezultatelor dorite. La momentul dat, nu există obiective clar definite, iar instrumentele de influență nu constituie un mecanism integru. Nu există organisme de coordonare, o finanțare stabilă și rațională, o politică informațională competentă de reflectare reală a succeselor politicii interne și externe.

• *Insuficiența unui număr de instituții-cheie și a elementelor de soft power.* Multe din instituțiile eficiente care au funcționat în perioada sovietică au încetat să mai existe, sau au pierdut din influența lor anterioară, iar cele noi create în Rusia contemporană nu au atins încă o competiție reală și nu și-au determinat direcția strategică de dezvoltare.

• *Deficitul ideilor cu privire la modul de depășire a stereotipurilor negative predominante în relație cu Federația Rusă.* Această problemă a devenit deosebit de acută în 2014, în legătură cu evenimentele din Ucraina, după introducerea sancțiunilor și a contravențiilor. Nu este acordată suficientă atenție brandingului țării, în ansamblu, și regiunilor individuale, în particular.

• *Lipsa unei interacțiuni eficiente a statului cu organizațiile neguvernamentale, societatea civilă și structurile de afaceri, mass-media.* La etapa actuală, mecanismele parteneriatului public-privat, care au drep scop promovarea imaginii externe a Rusiei, sunt departe de a funcționa pe deplin. În multe cazuri,

mass-media nu joacă un rol pozitiv, ci mai degrabă un rol negativ, contribuind la formarea unei atitudini negative față de Rusia.

• *Rolul redus al noii diplomații publice (diplomația publică Web 2.0) în politica externă a Federației Ruse.* În țară, practic, nu există specialiști în domeniul social media care să mențină regulat contacte cu publicul țintă străin, în propria lor limbă, pe cele mai populare platforme de informare și comunicare.

Toate aceste probleme sunt de natură globală, nu sunt întâmplătoare și sunt asociate cu totalitatea de *factori,* cum ar fi: începutul relativ recent de aplicare a setului de instrumente soft power, sprijinul financiar limitat, instituțiile subdezvoltate, utilizarea insuficientă a tehnologiilor moderne avansate etc.

Putem să identificăm următoarele realități, în condițiile cărora Federația Rusă urmează să existe și să se dezvolte:

*În primul rând,* resursele politice și materiale de influență a Federației Ruse nu sunt suficiente, atât pentru a influența procesele economice globale, cât și pentru a crea propriul sistem regional eficient, acționând în calitate de hegemon cu drepturi depline.

*În al doilea rând,* opiniile și pozițiile guvernanților ruși pe problemele de politică externă, de multe ori, sunt diferite de cele a statelor occidentale (de exemplu, abordări diferite pentru situația din Siria, Iran etc.), politica rusească, adesea având o orientare anti-occidentală, fapt care provoacă o acțiune disociativă și distructivă.

*În al treilea rând,* imaginea Federației Ruse în străinătate conține multe stereotipuri negative. Fără a acorda atenția cuvenită puterii soft ca resursă de politică externă, Federația Rusă se poziționează în lumea globală ca un pol militar.

Astfel, la etapa actuală, putem observa transformarea ordinii globale, deplasarea centrelor de putere, schimbarea fundamentelor instituționale ale interacțiunii dintre guverne și societățile civile din diferite țări. O parte a schimbărilor este produsă de către procesul de globalizare, ștergerea granițelor dintre state și alte schimbări, legate de dezvoltarea tehnologică și formarea societății informaționale globale. Pe lângă metodele tradiționale de diplomație, apar noi forme, inclusiv diplomația digitală, diplomația publică și soft power.

Federația Rusă, ca unul dintre actorii politici globali, se confruntă, în mod inevitabil, cu provocările apărute la adresa asigurării intereselor sale pe arena internațională. Trebuie de remarcat și faptul că imaginea Rusiei, în ultimul deceniu, a avut de suferit, din cauza stereotipurilor negative, susținute de unii reprezentanți ai elitei occidentale, specializați în răspândirea ostilității față de Rusia. Ieșirea din această situație este posibilă prin utilizarea potențialului soft power a Federației Ruse, bazat pe popularizarea patrimoniului cultural și istoric, interacțiunea cu diaspora rusă în străinătate, creșterea nivelului de trai în interiorul țării și utilizarea atât a instituțiilor tradiționale, cât și a celor noi, care implementează puterea soft.

Desigur, pot fi identificate și elemente de influență culturală care constituie potențialul soft power al Federației Ruse*:* aspectul cultural (literatură clasică, muzică, teatru, balet etc.); apartenența la Consiliul de Securitate al ONU, statutul recunoscut al unei puteri mondiale; resursele energetice și materiile prime; istoria dramatică de secole, victorii în războaie; experiența interacțiunii și cooperării dintre popoare, culturi, naționalități și confesiuni ale țării (în Rusia nu au existat conflicte pur etnice sau confesionale); statutul de putere spațială; dimensiunea imensă a teritoriului.

Una dintre cele mai mari provocări ale soft power este faptul că aceasta reprezintă un proces deschis și accesibil tuturor, atât pentru statele mari, cât și pentru cele mici, punându-se accent pe apărarea intereselor statului prin mijloace pașnice. Sarcinile soft power rezidă în capacitatea de informare a cetățenilor, de creare și răspândire a culturii, identității, imaginii și valorilor

statului în contextul internațional. Anume creșterea importanței opiniei publice, exportarea democrației, ascensiunea mediilor internaționale, relevarea rolului diasporei, dezvoltarea tehnologiilor și comunicațiilor impun necesitatea intensificării implementării instrumentelor soft de comunicare între state.

În Republica Moldova, tradițiile soft power lipsesc, de asemenea, lipseşte şi un organ specializat care ar promova cultura moldovenească atât în țară, cât și peste hotare. În lipsa unor programe concrete, bine argumentate şi conforme cu realităţile, promovarea politicii soft nu are eficienţa scontată. Ea impune un sistem de măsuri, cu luarea în calcul a importanţei proiectelor şi resurselor materiale disponibile, a termenelor de realizare şi a responsabilităţilor. Instituția de bază care se ocupă de implementarea activităților de putere blândă este MAEIE, având printre atribuțiile sale dezvoltarea relațiilor și contactelor culturale cu străinătatea și afirmarea imaginii externe a statului.

Puterea blândă a Republicii Moldova se află într-o strânsă legătură cu diplomația tradițională, ambele contribuind la desfășurarea politicii externe și realizarea intereselor naționale ale statului. Analizând ideea promovării intereselor naționale ale Republicii Moldova prin soft power, trebuie să-l menționăm pe V.Beniuc, care cercetând problematica intereselor naționale, se axează pe dimensiuni nepolitice, propunând edificarea unui sistem soft power, ce prevede creşterea potenţialului economic şi lansarea programelor în domeniul educaţiei, promovarea valorilor culturale şi instaurarea relaţiilor bune între cetăţeni, în scopul implementării politicilor de consolidare a statului şi formării identităţii naţionale, exercitării politicii externe şi instituţionalizării unei veritabile diplomaţii populare, direcţionată spre desfăşurarea acţiunilor contemporane de parteneriat internaţional [6, p.132].

Puterea soft este direct influențată de interesul național, iar prin definirea acestuia, Republica Moldova va dovedi că s-a angajat în respectarea valorilor libertăţii şi democrației. Nedefinirea exactă a intereselor naționale ale Republicii Moldova constituie un obstacol evident în desfășurarea cu succes a activităților de soft power, prin intermediul căreia poate avea loc reușit valorificarea acestora, realizarea obiectivelor de politică externă a statului și proiectarea unei imagini pozitive a țării. Totuși, Republica Moldova realizează diverse acțiuni de putere blândă prin intermediul diverselor evenimentelor culturale, dar acestea nu au o răspândire largă, nefiind încadrate într-o strategie unică de realizare. Procesul realizării intereselor naționale ale Republicii Moldova prin soft power este perturbat de un șir de factori, precum: dezintegrarea teritorială și starea de spirit a populației; migrarea masivă a cetățenilor în exterior; predominarea în politica statului a interesor personale, lipsa totală de comunicare între guvernanți etc.

Aşadar, conceptualizarea intereselor naţionale reprezintă pentru Republica Moldova o oportunitate de a demonstra că s-a angajat în respectarea valorilor libertăţii şi toleranţei, este deschisă dialogului şi cooperării, tinde să devină generator de securitate şi partener de încredere. Republica Moldova, în sfera politicii externe, ar trebui să se poziţioneze drept un stat care, chiar dacă trece prin dificultăţi, acestea sunt temporare, manifestând încredere în potenţialul său. Fiind adeptul idealurilor democratice şi al progresului, Republica Moldova trebuie să arate că se conduce în realizarea intereselor sale naţionale, în contextul politicii externe, de valorile şi idealurile culturale şi istorice ale țării, având o orientare proeuropeană.

V.Juc, generalizând o complexitate de lucrări, evidențiază interesele naţionale ale Republicii Moldova [6, p.132]:

- garantarea şi asigurarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului;
- dezvoltarea liberă a economiei multisectoriale, asigurarea bunăstării materiale şi nivelului decent de viaţă tuturor cetăţenilor;

• asigurarea existenţei statului suveran, independent, unitar şi indivizibil;

• edificarea statului de drept, promovarea democraţiei pluraliste şi consolidarea societăţii civile;

• asigurarea securităţii naţionale;

• refacerea spirituală, restabilirea conştiinţei naţionale şi afirmarea vocaţiei europene a poporului Republicii Moldova;

• integrarea europeană şi euroatlantică.

Gradul actual de vulnerabilitate a acțiunilor de soft power a fost determinat de așa factori negativi, precum lipsa de consecvenţă a guvernării în protejarea patrimoniului naţional, deficienţa măsurilor stimulatorii pentru inovaţii şi modernizare a infrastructurii, atitudinea neglijentă faţă de factorul uman. Întemeiată pe un destin diferit în mai multe privinţe faţă de cel al ţărilor cu probleme similare, privată de un dialog firesc cu valorile naţionale şi universale, puterea soft a Republicii Moldova este antrenată într-un proces continuu de depăşire a propriilor neajunsuri. Revendicând o identitate, Republica Moldova îşi caută viitorul concomitent în câteva zone de atracţie politică, economică şi culturală, aceste tendinţe având consecinţe imprevizibile [11].

În 2014, a fost aprobată de către Guvernul Republicii Moldova Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020" şi a Planului de acţiuni privind implementarea acesteia [5]. Misiunea Strategiei constă în asigurarea unui cadru de politici coerent, eficient şi pragmatic, care va permite formarea unui sector cultural consolidat, independent şi creativ, crearea unui patrimoniu cultural protejat şi integrat în politicile publice naţionale şi regionale, inclusiv în activităţile de dezvoltare durabilă: educaţionale, sociale, economice, turistice şi de mediu. Precondițiile de realizare a priorităților UE, potrivit Strategiei, sunt dezvoltarea domeniului cultural, cel al educaţiei şi comunicării, acestea constituind instrumentele principale de implementare a politicii soft și un factor esențial în dezvoltarea capitalului uman al statului. Obiectivele Strategiei rezidă în următoarele [5]:

• protejarea şi valorificarea patrimoniului cultural al ţării;

• accesul cetăţenilor la valorile culturale ale ţării;

• producerea bunurilor şi serviciilor culturale pentru creşterea economică a ţării;

• promovarea culturii în calitate de factor determinant în domeniul educaţiei şi formării cetăţenilor ţării.

O modalitate eficientă de realizare a activităților de soft power și promovare a intereselor naționale ale Republicii Moldova o constituie diaspora, care constituie un grup etnic, aflat în afara hotarelor statului său, fiind influențat și interacționând atât cu țara de origine, cât și cu cea de destinație. Cancelaria de Stat reprezintă autoritatea centrală responsabilă de politica de stat în domeniul relaţiilor cu diaspora, prin Biroul pentru relaţii cu diaspora, care coordonează procesul de realizare a politicii de stat în domeniu, contribuind la păstrarea şi afirmarea identităţii etnice, culturale şi lingvistice a moldovenilor de peste hotare, valorificarea potenţialului uman şi material al diasporei [3]. De asemenea, Biroul pentru relaţii cu diaspora coordonează activităţile de ordin cultural, educaţional, economic şi social, realizate de diferite ministere şi alte autorităţi publice pentru susţinerea şi colaborarea cu reprezentanţii diasporei [3].

Pentru a îmbunătăți colaborarea cu diaspora, prin decizia Guvernului Republicii Moldova din 2016, a fost elaborată Strategia națională "Diaspora-2025" [3], care descrie situația curentă și oferă cadrul necesar de suport și intervenții practice din partea Guvernului pentru implicarea și participarea diasporei. Obiectivul general al Strategiei rezidă în dezvoltarea un cadru durabil de colaborare între instituțiile statului și diasporă, bazat pe încredere și inițiative comune, care vizează facilitarea opțiunilor de reîntoarcere productivă a diasporei. La etapa actuală,

un număr enorm de cetățeni ai statului nostru, sunt plecați peste hotarele Republicii Moldova. Diaspora contribuie la dezvoltarea și menținerea relațiilor între țara baștină și cea de reședință. În majoritatea țărilor, unde Republica Moldova are reprezentanțe diplomatice, este stabilită cooperarea misiunii diplomatice cu organizațiile conaționalilor.

O prioritate esențială, atât a diplomației tradiționale, cât și a puterii soft este construirea unei imagini externi reușite a statului. În contextul Republicii Moldova, definirea și crearea unei imagini externe, s-a dovedit a fi o acțiune destul de dificilă care necesită o combinație perfectă a activităților de soft power a instituțiilor guvernamentale și neguvernamentele, a deținătorilor de interese directe și indirecte, precum diaspora. O parte integrantă a activității de formare a imaginii o reprezintă eforturile de prezentare explicită și eficientă a trăsăturilor pozitive ale statului moldovenesc pe arena internațională, cu utilizarea instrumentelor soft. În acest context, sunt necesare dezvoltarea și se implementarea conceptelor de îmbunătățire a stării socio-economice, investiționale și turistice a Republicii Moldova, care vor provoca schimbări pozitive în percepția statului în exterior.

Relațiile diplomatice dintre Federația Rusă și Republica Moldova au fost înființate la 6 aprilie 1992. La 19 noiembrie 2001, a fost semnat Tratatul de prietenie și cooperare dintre cele două țări, intrat în vigoare la 13 mai 2002. Cadrul juridic al relațiilor moldo-ruse este constituit din peste 168 de documente bilaterale [2]. Acordurile sunt încheiate în baza convingerilor că colaborarea în domeniul cultural, ştiinţific, educaţional şi al artei va contribui la înţelegerea, dezvoltarea şi consolidarea relaţiilor de bună vecinătate între aceste state. Totodată, reieșind din îndelungatele legături istorice dintre Republica Moldova și Federația Rusă, în documente se stipulează [10]:

1. Crearea condiţiilor favorabile pentru dezvoltarea cooperării în domeniul artelor plastice şi scenice, cinematografiei, biblioteconomiei şi muzeografiei, artelor aplicate şi decorative, artei circului şi de amatori, creaţiei populare, protejării patrimoniului istoric şi cultural.

2. Organizarea meselor rotunde pentru a pune în discuţie problemele curente ale cooperării culturale moldo-ruse.

3. Crearea condiţiilor pentru stabilirea contactelor directe între instituţiile muzicale şi organizaţiile concertistice, schimbului de interpreţi, colective muzicale şi specialişti, precum şi la extinderea legăturilor între uniunile de creaţie din Republica Moldova şi Federaţia Rusă.

În contextul relațiilor moldo-ruse, sunt încurajate participarea colectivelor şi interpreţilor ruşi la festivalurile internaţionale organizate pe teritoriul Republicii Moldova, de exemplu: ”Mărţişor”; ”Invită Maria Bieşu”;”Etno-Jazz”; ”Două inimi gemene” etc. și a celor moldoveni pe teritoriul Federaţiei Ruse: Festivalul Pascal din Moscova; Festivalul Orchestrelor simfonice din lume; ”Zviozdî belîh nocei”; Concursul Internaţional în numele lui P.I.Ceaikovski” etc.

De asemenea, sunt salutate participarea colectivelor şi interpreţilor ruşi la festivalurile internaţionale de teatru, organizate pe teritoriul Republicii Moldova: ”Bienala Teatrului Eugen Ionesco”; Festivalul Naţional de Teatru; Gala Internaţională a Teatrelor de Păpuşi etc. și a celor moldoveni la cele de pe teritoriul statului rus: Festivalul Internaţional al Teatrelor Ruse din statele CSI şi Baltice ”Întâlniri în Rusia”; Festivalul de Teatru din Moscova în numele lui A.P.Cehov; Festivalul Internaţional Ambulant al Teatrelor de Păpuşi ”Kovceg”;”Slaveanskie teatralinîie vstreci” etc.

Părţile încurajează participarea colectivelor şi interpreţilor ruşi la festivalurile internaţionale de folclor, organizate pe teritoriul Republicii Moldova, precum: Festivalul Internaţional de Muzică şi Dans ”Nufărul alb”; Festivalul Internaţional al Dansului Popular ”Hora Prutului”; Festivalul Internaţional de Folclor

”Meşterul Manole” și a celor moldoveni pe teritoriul Federaţiei Ruse: Festivalul Internaţional al Artelor şi Meşteşugurilor Populare ”Sadko”; Festivalul Interstatal ”Slaveanskoe edinstvo”; Festivalul Internaţional al Creaţiei Populare ”Sodrujestvo”.

Sunt remarcabile eforturile părților moldo-ruse pentru organizarea Zilelor Culturii. Astfel, la 16 aprilie 2019, a fost deschis Festivalul culturii moldovenești „Văd Republica Moldova în vise”, la Sankt Petersburg cu durată de cinci zile, cu organizarea expozițiilor, prezentărilor și întâlnirilor creative cu artiști [4]. Evenimentul a avut loc în cadrul „Anului Republicii Moldova în Rusia”, având drept obiectiv menținerea relațiilor de prietenie între popoare. De asemenea, și în orașul Kursk au fost sărbătorite „Zilele dedicate Republicii Moldova” [4]. În cadrul festivalului, au fost difuzate 6 filme din fondul de aur al cinematografiei moldovenești, a avut loc un concert festiv cu participarea interpreților moldoveni din Sankt-Petersburg și a celor locali, o expoziție de cărți, o expoziție de picturi a pictoriței Luminița Taburța, o lecție publică dedicată aniversării a 220-a de la nașterea marelui scriitor rus A.Pușkin etc [7].

În ceea ce privește zilele culturii Federației Ruse în statul nostru, putem remarca Zilele literaturii și culturii slave, desfășurate în mai 2018. Evenimentul a fost organizat de Biroul Relații Interetnice din Moldova. Au fost desfășurate evenimente în aproximativ 83 de locații ale țării, programul incluzând concerte, conferințe și expoziții. Acest eveniment se celebrează în Republica Moldova pentru al 27 an consecutiv [14].

În contextul relațiilor moldo-ruse, are loc colaborarea pentru desfășurarea reciprocă a zilelor filmului moldovenesc (Festivalul Internaţional de Film Documentar ”Cronograf”; Festivalul Internațional al Școlilor de Film) și rusesc (Festivalul deschis de film al statelor CSI şi Balticii ”Kinoşok”; Forul cinematografiilor naţionale; Forul Internaţional de Film ”Zolotoi viteazi”; Festivalul Internaţional al debuturilor cinematografice ”Duh ognea”; Festivalul Internaţional al filmului studenţesc ”Sveataia Ana”).

Totodată, părțile moldo-ruse colaborează în următoarele direcții:

- extinderea legăturilor directe între bibliotecile statelor (schimb de expoziţii de cărţi, organizarea în comun a conferinţelor);
- evidenţa, conservarea, restaurarea, utilizarea şi promovarea patrimoniului istoric şi cultural;
- cooperarea interregională în domeniul culturii (realizarea proiectelor comune în domeniul artelor plastice, muzicii, teatrului şi creaţiei populare);
- familiarizarea cu tradiţiile culturale naţionale a fiecărui stat și aprofundarea cooperării în domeniul umanitar etc.

Reprezentanța *Rossotrudnichestvo* și-a început activitatea în Republica Moldova în 2002 [22]. În luna februarie 2009, la Chișinău, și-a inițiat activitatea Centrul rus pentru știință și cultură, care a fost deschis în urma deciziei președintelui Federaţiei Ruse. Centrul de la Chișinău este unul dintre cele mai active, fiind vizitat de diferite generaţii, profesii, naţionalităţi, cetăţenii. Principalele direcții de activitate a centrului sunt interacțiunea cu compatrioții, întărirea poziției limbii ruse, popularizarea culturii rusești în Moldova, colaborarea cu organizațiile neguvernamentale și mișcările de tineret din țară. Activitatea Agenției, de asemenea, se concentrează pe dezvoltarea legăturilor culturale, educaționale, științifice, tehnologice și informaționale ale Federației Ruse și Republicii Moldova, oferirea serviciilor de consiliere cu compatrioții cu privire la drepturile civile, politice, economice, sociale, culturale și de altă natură și interese legitime în țara de reședință, menținerea și dezvoltarea relațiilor cu patria istorică.

Cu scopul creării unei baze moderne pentru studierea și predarea limbii ruse ca limbă nativă și/sau străină, precum și pentru implementarea diferitelor programe educaționale și de formare, în cadrul Centrului sunt deschise cursuri de limbă rusă. Fondul bi-

bliotecii Centrului, la momentul dat, numără aproximativ 5000 de volume. Tot aici sunt expuse filialele virtuale ale Muzeului Rus și Bibliotecii Prezidențiale în numele lui B.Elțîn. Pentru crearea unei imagini prezentabile despre Federația Rusă, istoria, cultura și poziția geopolitică, în cadrul Centrului, activează diverse cercuri și cluburi de lucru: Clubul oamenilor de știință și experților; Clubul amatorilor de film ”Pozitiv”; Universitatea populară de limbă și cultură rusă etc. Centrul rus pentru știință și cultură din Republica Moldova este deschis pentru cooperarea cu organizațiile și instituțiile publice, culturale, științifice și educaționale.

Din ordinul Guvernului din 20 decembrie 2014, a fost aprobată Concepția programului țintă federal ”Limba rusă” pentru anii 2016-2020 [22]. Scopul programului rezidă în dezvoltarea aplicării, diseminării și promovării complexe a limbii ruse ca bază fundamentală a identității civice, a unității culturale și educaționale a Rusiei multinaționale și a unui dialog internațional eficient. În conformitate cu Legea privind funcționarea limbilor pe teritoriul Republicii Moldova, adoptată în 1989, limbii ruse îi este oferit statut de limbă de comunicare internațională. Există o serie de acte legislative care reglementează în continuare aplicarea acesteia în diverse domenii. Având în vedere rolul şi importanţa limbii ruse, partea moldovenească asigură, în conformitate cu legislaţia naţională, condiţiile cuvenite pentru satisfacerea necesităţilor de instruire în limba rusă în cadrul sistemului de învăţământ al Republicii Moldova. Partea rusă crează condiţiile cuvenite pentru satisfacerea necesităţilor de instruire în limba moldovenească în Federaţia Rusă [1, p.137].

O altă activitate a Rossotrudnichestvo, în susținerea și implementarea proiectelor internaționale în domeniul culturii și artei, în conformitate cu principalele direcții ale politicii Federației Ruse în domeniul cooperării culturale și umanitare internaționale, este reprezentarea patrimoniului cultural al Rusiei dincolo de frontierele sale, precum și promovarea cooperării internaționale în domeniul culturii. Realizările Rusiei în domeniul literaturii, muzicii, teatrului, baletului și artelor vizuale sunt recunoscute în întreaga lume. Centrul rus pentru știință și cultură din Republica Moldova organizează diverse evenimente destinate popularizării culturii ruse.

Reprezentanța Rossotrudnichestvo desfășoară activități pentru promovarea tineretului și sportului, în conformitate cu prevederile Strategiei politicii naționale de stat a Federației Ruse pentru perioada până în 2025 și Programul de stat pentru dezvoltarea culturii fizice și sportului [22]. Evenimentele organizate, cu sprijinul reprezentanței, au ca scop dezvoltarea socială, culturală, spirituală, morală și fizică a tinerilor, implementarea inițiativelor publice, programelor și proiectelor; crearea condițiilor pentru implicarea tinerilor în viața socio-economică, culturală și politică; promovarea unui stil de viață sănătos și popularizarea sportului în masă și pentru copii. Agenția acordă asistență asociațiilor de tineret în organizarea și desfășurarea evenimentelor publice, a jocurilor intelectuale, precum și a competițiilor sportive, promovează participarea echipei sportive moldovenești la Jocurile mondiale ale tinerilor compatrioți din orașul Soci.

Puterea soft reprezintă o activitate comună a organizațiilor statale și nestatale, îndreptată spre extinderea relațiilor publice internaționale ale statului. Sarcina Agenției este de a realiza interacțiuni productive între diverse fundații, asociații, uniuni și alte organizații neguvernamentale din Rusia. Pentru îndeplinirea acestei sarcini, trebuie de valorificat potențialul ce se conține în ”lumea rusă”, adică milioane de oameni în străinătate care simt nevoia de a păstra legătura cu statul, limba și cultura rusească.

Aşadar, pentru Republica Moldova, are o importanţă deosebită parteneriatul strategic cu Federaţia Rusă. Statul rus contemporan dispune de un potenţial bogat de dezvoltare a soft power în

condițiile Republicii Moldova. Posibilitățile soft power răspund cel mai adecvat problemelor cu care se confruntă în prezent Federația Rusă în afara granițelor și anume, asigurarea unui mediu favorabil, crearea unor alianțe modernizate și intensificarea integrării eurasiatice. Puterea blândă nu numai că contribuie la întărirea simpatiei pentru statul rus, dar și asigură promovarea intereselor naționale la nivel internațional.

Federația Rusă are încă de rezolvat mai multe probleme pentru a-și crea o reputație credibilă. Mai întâi de toate, considerăm necesară elaborarea unei strategii de soft power cuprinzătoare pe termen lung pentru a realiza interesele naționale și a asigura o poziție puternică a statului pe arena internațională, deoarece, în prezent, acțiunile unui singur stat nu sunt suficiente, dacă acestea nu sunt susținute de opinia publică din țară și străinătate.

În procesul de implementare a politicii soft de către Federația Rusă în contextul Republicii Moldova, organele executive federale relevante interacționează continuu cu autoritățile locale, organizațiile neguvernamentale și entitățile naționale de pe teritoriul statului nostru. Republica Moldova încearcă să răspundă la eforturile Federației Ruse, deoarece relaţiile bilaterale cu statul rus sunt apreciate ca prioritare, de caracterul cărora depinde stabilitatea politică şi succesul reformelor economice. Totuși, este necesar să se utilizeze mai activ posibilitățile de cooperare cu comunitatea academică, sindicatele creative, persoanele de cultură oamenii de știință etc. Reprezentanții publicului, care au contribuit cel mai mult la popularizarea culturii rusești și a limbii ruse, ar trebui încurajați în mod activ.

Din cele expuse mai sus, putem formula următoarele **concluzii***:*

La etapa actuală, într-o lume globalizată, puterea blândă a unui stat prezintă o valoare mai mare decât puterea militară dezvoltată. Concepția ”soft power” – creatoare de o imagine atractivă a țării; factor intern și extern de coeziune socială; mijloc de ameliorare a situației statului, poate fi mult mai eficientă, decât consolidarea potențialului hard. Puterea blândă asigură statului nu numai un profit financiar, dar și un efect de lungă durată. Puterea blândă, bazându-se pe reputație, dar și pe atractivitatea ideologică, culturală și instituțională a statului, nu înlocuiește diplomația tradițională, ci o completează, prin acordarea ajutorului la pregătirea terenului pentru evenimente oficiale în contextul politicii externe. În acest context, sarcina prioritară a guvernelor statelor ar trebui să fie utilizarea resurselor puterii soft pentru a spori eficiența activităților de politică externă ale statului și promovarea intereselor sale naționale pe arena internațională. Guvernul și diplomația publică a Federației Ruse și Republicii Moldova, de asemenea, se confruntă, în prezent, cu realizarea acestei misiuni.

Pe lângă aspectele pozitive ale dezvoltării soft power a Federației Ruse, există și o serie de probleme, spre exemplu, organizarea slabă a structurilor, lipsa ordinii și coordonării și un sistem de raportare insuficient de transparent. În ciuda faptului că, în mai multe privințe a fost făcută o cale lungă și dificilă de înțelegere a instrumentelor și mecanismelor soft power, în Federația Rusă, la etapa actuală, încă nu există un singur organism care să coordoneze activitatea în acest domeniu. Din aceste considerente, între diferite organizații se petrece o dublare a funcțiilor, chiar dacă multe probleme rămân nerezolvate și nu este clar de competența cui sunt. De asemenea, nu există un document unic, care să conceptualizeze activitatea în domeniul soft power, nu sunt formulate obiective clare, ceea ce face în mod automat imposibilă evaluarea lucrărilor realizate. Aproape toate organizațiile ce activează în domeniul soft power din Federația Rusă sunt subordonate structurilor MAE sau altor autorități ale statului, ceea ce, în mare măsură, împovărează colaborarea cu comunitatea mondială. Structurile neguvernamentale străine sunt reticente în a contacta cu instituțiile statale, iar im-

plicarea guvernării în mass-media afectează negativ imaginea statului și crează impresia unei structuri propagandistice.

Totuși, ținem să remarcăm că, în ultima perioadă, conducerea țării a făcut destul de multe pentru a face mai deschisă pentru public politica externă a Rusiei. Site-urile dedicate președintelui, guvernului, ministerului de externe și multor agenții conțin informații importante despre vizitele și întâlnirile liderilor și diplomaților de frunte ai țării cu omologii străini, furnizând informații despre starea relațiilor cu diferite țări și regiuni ale lumii, organizații internaționale. Oficialii comunică cu jurnaliștii, oferă interviuri detaliate, vorbesc la conferințe științifice și întâlniri publice cu explicații privind politica externă a țării. Trebuie de remarcat că soft power este un domeniu relativ nou atât pentru stat, cât și pentru societate. Problema principală pentru Federația Rusă este să înțeleagă că această activitate ar trebui să se desfășoare nu în interesul vreunui grup politic, ci al țării în ansamblu. Pentru eficientizarea mecanismelor puterii blânde, merită de urmat exemplul altor țări în acest domeniu.

În ceea ce privește Republica Moldova, puterea blândă actuală a statului reprezintă o politică culturală mai curând de apărare, care încearcă să-şi autoconserveze valorile culturile. O prioritate esențială, în acest sens, o constituie crearea unei imagini externe pozitive a Republicii Moldova. În acest context, este necesar depunerea eforturilor în prezentarea caracteristicilor pozitive ale țării noastre în lume prin mijloace soft. Tradițiile și inovațiile statului ar trebui să devină principalele componente ale instrumentarului puterii blânde al Republicii Moldova. Totodată, urmează să se depună efort considerabil pentru ameliorarea stării socio-economice, investiționale și turistice a Republicii Moldova, pentru a provoca schimbări pozitive în percepția statului în exterior.

Așadar, instrumentele puterii soft sunt esențiale în realizarea deziderateloor de politică internă și externă și definirea intereselor naționale ale statului nostru. Acestea depind, în mare măsură, de calitatea deciziilor guvernanților, exprimate nu doar la nivel declarativ, dar și prin acțiuni concrete. Avantajele utilizării instrumentarului soft power, în condițiile Republicii Moldova, rezidă în creșterea securității statului și a competivității țării, lărgirea accesului la investiții și noile tehnologii, armonizarea domeniului educativ, cultural, științific etc.

Comunitatea internațională nu prea este informată despre Republica Moldova, ceea ce provoacă deficiențe la capitolul calităţii şi cantităţii investiţiilor şi turiştilor în statul nostru. Pentru popularizarea imaginii ţării noastre peste hotare, este necesară antrenarea unor personalităţi ai căror opinie prezintă interes pentru publicul străin (artişti, sportivi, oameni de cultură).

Pentru crearea unor mecanisme eficiente de instituire a puterii blânde și promovare a intereselor naționale ale Republicii Moldova, considerăm necesar formularea unor **recomandări:**

- elaborarea unei strategii a puterii soft de către guvernarea Republicii Moldova și introducerea oficială a conceptului de soft power în legislația națională, cu scopul realizării obiectivelor de politică externă și a implementării intereselor naționale ale statului;
- identificarea activităților de soft power în contextul Republicii Moldova și implicarea celor mai eficiente structuri disponibile pentru dezvoltarea programelor culturale, informaționale, cu furnizarea unor mecanisme eficiente de monitorizare a implementării acestora;
- desemnarea unei persoane responsabile pe probleme de soft power în cadrul MAEIE.

### *Referințe:*

1. Cebotari S., Căldare G. Politica externă a Republicii Moldova: Note de curs. - Chișinău: CEP USM, 2018. 370 p.

2. Cooperare bilaterală. Federația Rusă. http://www.mfa.gov.md/cooperare-bilaterala/

3. Diaspora 2025. Guvernul Republicii Moldova. https://brd.gov.md/sites/default/files/sn_diaspora_2025_web.pdf

4. Festivalul „culturii moldovenești", sărbătorit în Federația Rusă. https://www.moldova.org/festivalul-culturii-moldovenesti-sarbatorit-federatia-rusa/

5. Hotărâre nr.271 din 09.04.2014 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020". http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352588

6. Juc V. Fundamentarea şi evoluţia conceptului de interes national. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr.2 (150), 2009, p.122-136.

7. La Sankt-Petersburg a început Festivalul Culturii moldovenești care se desfășoară în perioada 16-20 aprilie. https://a-tv.md/md/index.php?newsid=58377

8. Morgenthau H. Politica între națiuni. Lupta pentru putere și pace. - Iași: Polirom, 2007. 735 p.

9. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics. - New York: Public Affairs, 2004. 193 p.

10. Relațiile culturale. Ambasada Republicii Moldova în Federația Rusă. http://www.rusia.mfa.md/cultural-relations-ro/

11. Șonțu G. Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe. Country profile Moldova.16th edition", 2015. https://www.culturalpolicies.net/down/moldova_ol_012015.pdf

12. Агеева А. Роль инструментов «мягкой силы» во внешней политике России. В: Власть, №2, 2018, с.59-63.

13. Будаев А. «Мягкая сила» во внешней политике России: истоки, особенности, перспективы. В: Государственное управление. Электронный вестник, выпуск №48, февраль, Факультет государственного управления МГУ имени М.В.Ломоносова, 2015, с.189-205.

14. В Молдове проходят Дни славянской письменности и культуры. https://ru.publika.md/v-moldove-prokhodyat-dni-slavyanskoy-pismennosti-i-kultury_2156459.html

15. Заседание Международного дискуссионного клуба «Валдай». 24 октября 2014 года. http://kremlin.ru/events/president/news/46860

16. Концепция внешней политики Российской Федерации (Утверждена Президентом Российской Федерации В.В.Путиным 12 февраля 2013 г.). http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_142236/

17. Концепция внешней политики Российской Федерации (утверждена Президентом Российской Федерации В.В.Путиным 30 ноября 2016 г.). http://www.mid.ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2542248

18. Косачев К. Россотрудничество: первые итоги деятельности и перспективы развития. 31 июля 2012. https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/comments/rossotrudnichestvo-pervye-itogi-deyatelnosti-i-perspektivy-r/

19. Наумов А. «Мягкая сила» и «цветные революции». В: Российский журнал правовых исследований, №1 (6), 2016, с.73-86.

20. О Россотрудничестве. http://rs.gov.ru/ru/about

21. О федеральной целевой программе Русский язык на 2011-2015 годы (с изменениями на 29 июля 2015 года). http://docs.cntd.ru/document/902285752

22. Представительство Россотрудничества в Республике Молдова. http://mda.rs.gov.ru/ru/about

23. Развитие международных связей субъектов Российской Федерации. Россотрудничество. http://rs.gov.ru/%20/activities/12

24. Телин К. Концептуализация национальных интересов в современных международных исследованиях. В: Вестник СПбГУ, Серия 6, Вып.4, 2016, с.78-88.

25. Трухачёв В. Национальные интересы: теоретический дискурс проблемы. В: Вестник РУДН, серия Политология, № 1, 2010, с.53-65.

26. Указ Президента РФ от 11.07.2004 N865 (ред. от 29.12.2018) Вопросы Министерства иностранных дел Российской Федерации (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.01.2019). http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19071/35859dcb2bc3d81362f30ad4cf86229c07c05ecd/

18.09.2019